

COVID-19 SALGINININDA ONLINE EĞİTİM SİSTEMİNE GEÇİŞ YAPAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞ VE MEMNUNİYETLERİNİN BELİRLENMESİ

Arş. Gör. Adalet YÜCEL

Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, adalet.yucel0@gmail.com, Konya/Türkiye, 0000-0003-2469-2788

Doç. Dr. Sibel KÜÇÜKOĞLU

Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, s_nadaroglu@hotmail.com, Konya/Türkiye, 0000-0003-3269-445X

Prof. Dr. Fatma TAŞ ARSLAN

Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, fatmatas61@hotmail.com, Konya/ Türkiye, 0000-0001-5584-6933

Öz

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 salgınının başladığı erken süreçte yüz yüze eğitimden aniden uzaktan eğitim sistemine geçen hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin eğitim sistemine yönelik görüş ve memnuniyetlerini belirlemektir. Araştırma Haziran 2020-Ağustos 2020 tarihleri arasında Konya'da bulunan iki devlet, bir özel üniversitede öğrenim gören hemşirelik öğrenciyle (n=475) tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi. Araştırma verilerinin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu", "e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği" ve "Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği" kullanıldı. Çalışmada etik ilkelere sadık kalındı. Öğrencilerin e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet düzeyleri (81.17±26.08) ile Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş Ölçeği puanlarının (55.32±10.53) orta seviyeye yakın olduğu belirlendi. Her iki ölçeğin puan ortalamalarının öğrenim görülen sınıf, üniversite türü ve uzaktan eğitim sistemini takip edebilme imkanından etkilendiği saptandı (p<0.05). Öğrenciler uzaktan eğitim sistemi ile ilgili ilk üç sorunu; "dersler sırasında teknik problemler yaşama" (%74.5), "klinik uygulama eksikliği nedeniyle derslerin yeterince anlaşılması" (%71.2) ve "ders konsantre olmada zorluk" (%68.6) şeklinde sıraladı. Çalışmanın pandeminin ilerleyen dönemlerinde online eğitime devam eden hemşirelik öğrencileri ile tekrarlanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Uzaktan eğitim, Hemşirelik, Memnuniyet, Görüş.

DETERMINING THE OPINIONS AND SATISFACTION OF NURSING STUDENTS WHO SWITCHED TO ONLINE EDUCATION SYSTEM DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions and satisfaction of the nursing students who suddenly switched from face-to-face education to the online education system, in the early period of the Covid-19 pandemic. The research was carried out with a nursing student (n=475) studying at two state and one private universities in Konya between June-August 2020. "Introductory Information Form", "Satisfaction Scale Regarding the e-Learning Process" and "Opinions Regarding Distance Education Scale" were used to collect the research data. Ethical principles were adhered. It was determined that the satisfaction levels of the students with e-Learning Process (81.17±26.08) and Scores of the Opinion Scale towards Distance Education (55.32±10.53) were close to the middle level. It was determined that the mean score of both scales was affected by the class of education, the type of university and the possibility of following the distance education system (p<0.05). The first three problems of the students about the online education system; "Experiencing technical problems during lessons" (74.5%), "understanding the lessons adequately due to lack of clinical practice" (71.2%) and "difficulty concentrating" (68.6%). It is recommended that the study be repeated with nursing students who continue online education in the later stages of the pandemic.

Keywords: COVID-19, Distance Education, Nursing, Satisfaction, View.

1. GİRİŞ

Çin'in Hubei Eyaleti'nde bulunan Wuhan kentinde 2019'un Aralık ayı sonlarında başlayan COVID-19 pandemisi, zaman içerisinde hızla yayılma göstererek neredeyse tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) COVID-19 verilerine göre günümüze kadar küresel anlamda yaklaşık 540 milyon onaylanmış vaka olduğu ve yaklaşık 6.3 milyon kişinin COVID-19 nedeniyle hayatını kaybettiği bilinmektedir (1). Türkiye'de ise T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 verilerine göre ilk vakanın onaylanmasının ardından günümüze kadar ülke çapında yaklaşık 15 milyon kişinin salgından etkilendiği, 100 bin kişinin salgın nedeniyle hayatını kaybettiği bildirilmiştir (2). COVID-19 salgını böylesi hızlı yayılma göstermesi nedeniyle endişe kaynağı haline gelmiş ve salgına yönelik etkilenen ülkeler tarafından birçok önlem alınmıştır. Bu önlemler çerçevesinde Türkiye'de de üniversite eğitiminde değişikliğe gidilmiştir. Bu kapsamda ilk COVID-19 vakasının görülmesi ile 16 Mart 2020 tarihinden itibaren Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'na bağlı üniversitelerde örgün eğitime ara verilmiş ve Mart 2020 itibarıyla derslerin online olarak yürütülmesine karar verilmiştir (3, 4). Böylece birçok üniversitede tüm bölümlerde uzaktan eğitim sistemiyle çevrimiçi veya çevrim dışı şekilde dersler yürütülmeye başlanmıştır.

Uzaktan eğitim sistemi, teknolojik gelişmelerin eğitime yansması sonucunda oluşan ve uzun yıllardır kullanılmakta olan eğitim yöntemidir (5). Bu eğitim yönteminin en temel özelliği, öğrenci ve öğretmenin aynı ortamda bulunma zorunluluğu olmaması nedeniyle öğrencilere zaman ve mekan açısından bağımsızlık sağlamasıdır (6). Bunun yanı sıra uzaktan eğitim sistemi öğrencilere zaman, enerji ve ekonomik açıdan da kolaylık sağlamaktadır (7). Ayrıca farklı bilim dallarında yapılan çalışmalarda uzaktan eğitim metodunun örgün eğitimle yürütülen derslere kıyasla daha başarılı sonuçlara neden olduğu bildirilmiştir (8, 9). Bu eğitim sistemi pandemi nedeniyle yüz yüze eğitime devam edemeyen birçok ülkede olduğu gibi Mart 2020 itibarıyla Türkiye'de de yaygın olarak kullanılmaya başlanmış, teorik ve uygulamalı tüm dersler uzaktan eğitimle öğrencilere sunulmuştur.

Hemşirelik lisans eğitimi, teorik ve uygulama derslerinin örgün eğitimle sunulduğu bir eğitim sistemine sahiptir. Salgın nedeniyle diğer lisans eğitimlerine benzer şekilde hemşirelik lisans eğitiminin teorik ve uygulama dersleri uzaktan eğitim sistemi ile öğrencilere sunulmaya başlanmıştır. Salgın nedeniyle eğitim sürecinin aksamamasına yönelik yükseköğretim kurumlarının gösterdiği çabalar son derece önemli ve değerlidir. Fakat eğitim sürecinin önemli bir kısmını klinik uygulamanın oluşturduğu hemşirelik lisans eğitiminde, salgın sürecinde birçok ülkede olduğu gibi önemli zorluklar ortaya çıkmıştır (10). Uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinden biri olarak, internet kullanımı veya bilgisayar kullanımı konusunda yetersiz olan öğrencilerin online eğitimler sırasında endişe düzeyi web tabanlı eğitim ile artış gösterme riski söylenebilir (11). Pandemi sürecinin erken döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine yönelik görüşlerini inceleyen sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan birinde hemşirelik öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminin sınırlılıklarına ilişkin görüşleri incelenmiş olup, çalışma sonucunda "eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşimin en aza inmesi" en önemli sınırlılık olarak ifade edilmiştir (12). Salgın sürecinde örgün eğitim sürecine ara verilip uzaktan eğitim sistemiyle derslerin yürütülmesi hemşirelik öğrencilerinin yüz yüze öğrenme fırsatlarını ve klinik uygulama gerektiren dersler için klinik deneyiminin sekteye uğramasına da neden olmuştur. COVID -19 sürecinde aniden uzaktan eğitime başlayan öğrenciler ile yapılan bir diğer çalışmada özellikle dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenciler klinik uygulamalarını tamamlamadan mezun olmak istemediklerini belirtmişlerdir (13). Ayrıca internet tabanlı uzaktan eğitim sistemlerine ulaşım noktasında da her öğrencinin uygun imkana sahip olamayacağı düşünüldüğünde, bu durumun öğrenciler arasında fırsat eşitsizliğine neden olacağı açıktır.

COVID-19 salgınıyla hemşirelik mesleğinin önemi bir kez daha anlaşılmış olup, geleceğin hemşire adayları olan hemşirelik bölümü öğrencilerinin eğitiminin etkinliği büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik eğitiminin etkinliğini devam ettirmek ve salgın nedeniyle eğitimin minimum düzeyde etkilenmesini sağlamak gerekmektedir. Literatürde çeşitli bilim dallarında uzaktan

eğitim sisteminin etkinliğini değerlendiren çalışmalar bulunmaktadır (8, 14, 9). COVID-19 sürecinde aniden yüz yüze eğitimden e-öğretime geçen hemşirelik öğrencilerinin görüş ve memnuniyetlerinin incelendiği sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Bu nedenle bu çalışmada, Türkiye'nin İç Anadolu bölgesinde bulunan Konya ilindeki üç üniversitenin hemşirelik bölümünde eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin, COVID-19 salgınının başladığı erken süreçte yüz yüze eğitimden aniden uzaktan eğitim sistemine geçiş sürecinde eğitim sistemine yönelik görüş ve memnuniyetlerinin belirlenmesi amaçlandı.

1.1. Araştırma Soruları

1. Öğrencilerin e-öğrenme sürecine yönelik memnuniyet düzeyleri nasıldır?
2. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri e-öğrenme sürecine yönelik memnuniyet düzeylerini etkilemekte midir?
3. Öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine yönelik yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. Öğrencilerin uzaktan eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar uzaktan eğitimi takip edebilme imkanından etkilenmekte midir?
5. Öğrencilerin e-öğrenme sürecine ilişkin görüşleri hangi düzeydedir?
6. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri e-öğrenme sürecine yönelik görüşlerini etkilemekte midir?

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarımda yürütülen çalışmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Konya'da bulunan iki devlet ve bir özel üniversitede öğrenim gören hemşirelik bölümüne kayıtlı öğrenciler (N=1611) oluşturdu. Evren ulaşılabilir evren olduğu için online veri toplama sürecinde kayıplar yaşanacağı düşünülerek araştırmada örnekleme yöntemine gidilmeden tüm evrene ulaşılması planlandı. Çalışma kriterlerini taşıyan toplam 475 öğrenci ile çalışma tamamlandı. Çalışmada post hoc güç analizi (öğrencilerin yaş grubu ile e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği Puan Ortalamaları karşılaştırılması $r=0.033$) yapıldı ve 0.173 etki büyüklüğü, 0.98 güç ve 0.05 hata payı ile alınan örneklemin evreni temsil ettiği belirlendi.

Çalışmaya alınan eğitim kurumları pandeminin başında yüzyüze eğitime ara verdiği ve benzer tarihlerde online eğitime başladığı için tercih edildi. Çalışmaya alınma kriteri olarak; pandemi sürecinin ilk aylarında yüz yüze eğitime online olarak devam etme, online anket sistemine ulaşabiliyor olma ve çalışmaya katılmayı kabul etme şartları arandı. Pandemi sürecinde eğitim sürecini durduran, online dersleri aktif olarak takip etmeyenler çalışma dışı bırakıldı.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu", "e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği" ve "Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği" kullanıldı.

2.2.1. Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen form, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, sosyo-ekonomik durum, uzaktan eğitimi takip edebilme imkanı), eğitim bilgileri (öğrenim gördüğü sınıf, öğrenim gördüğü üniversite türü, öncesinde uzaktan eğitim sistemi ile ders alma durumu) ve salgın sürecine yönelik görüşlerini sorgulayan sorulardan oluşturuldu (15, 16, 17, 18).

2.2.2. e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği: Ölçek, Gülbahar (16) tarafından uzaktan eğitim sistemine katılan öğrencilerin memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilerek geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek dört alt boyut altında toplanan 29 maddeden oluşmaktadır. "İletişim & Kullanışlılık" alt boyutunda 7, "Öğretim Süreci" alt boyutunda 8, "Öğretim İçeriği" alt boyutunda 4, "Etkileşim ve Değerlendirme" alt boyutunda 10 madde yer almaktadır. Ölçek maddelerinin değerlendirilmesi 5'li Likert tipte olup ölçek maddelerine verilecek yanıtlar "(5)

Hemen hemen her zaman”, “(4) Sık sık”, “(3) Zaman zaman”, “(2) Nadiren”, “(1) Hemen hemen hiçbir zaman” şeklindedir. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .97’dir (16). Bu çalışmadan elde edilen Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.966 olarak bulundu.

2.2.3. Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği (UEYGÖ): Ölçek uzaktan öğretim sistemine katılan öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine yönelik görüşlerini saptama amacıyla Yıldırım ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (18). Ölçek maddelerinin değerlendirilmesi 5’li Likert tipte olup dört faktör altında toplanan 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin; “Kişisel Uygunluk” faktöründe 6, “Etkililik” faktöründe 5, “Öğreticilik” faktöründe 4, “Yatkınlık” faktöründe 3 madde yer almaktadır. Ölçek maddelerine verilecek yanıtlar “(1) Hiçbir zaman katılmıyorum”, “(2) nadiren katılıyorum”, “(3) bazen katılıyorum”, “(4) genellikle katılıyorum”, “(5) her zaman katılıyorum”, şeklindedir. Ölçekten minimum 18, maksimum 90 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanın artması bireylerin uzaktan eğitime yönelik olumlu görüş bildirdiklerini göstermektedir. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .86’dır. “Kişisel Uygunluk”, “Etkililik”, “Öğreticilik” ve “Yatkınlık” faktörleri için alpha katsayıları sırasıyla .86, .81, .80, .79’dur (18). Bu çalışmada ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.807 olarak bulundu.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı uzaktan eğitim sistemiyle öğrenim gördüklerinden verilerin toplanması da online anket sistemi kullanıldı. Google formlar ile hazırlanan anketlerin öğrencilere ulaştırılması e-mail ve Whatsapp üzerinden sağlandı. Verilerin toplanmasında kartopu yöntemi kullanıldı. Anket başlangıcında çalışmaya yönelik gerekli bilgilendirmelerin yer aldığı bilgilendirilmiş gönüllü onam formu katılımcılara sunuldu. Bir katılımcının birden çok anket yanıtlaması IP günlüğü ile sistem tarafından engellendi. Anketlerin yanıtlama süresi ortalama 15-20 dk sürdü.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Katılımcılardan elde edilen verilerin analizinde IBM SPSS 22 (Statistical Packages for the Social Sciences-Lisans, Selçuk Üniversitesi) programı kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler) kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu normallik testi ile değerlendirildi. Parametrik varsayımların sağlandığı koşullarda değişkenlerin değerlendirilmesinde ikili gruplarda “İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi (t testi)”, ikiden fazla gruplarda “Varyans Analizi (F testi)” kullanıldı. Parametrik varsayımların sağlanmadığı durumda ise “Mann-Whitney U testi” ve “Kruskal Wallis varyans analizi” kullanıldı. Veriler %95 güven aralığı, $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerel Etik Kurulu’ndan 17.06.2020 tarih ve 2020/257 sayı ile etik kurul onayı, T.C. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Araştırma Platformu’ndan çalışmanın yapılması için gerekli izinler alındı. Çalışmada kullanılan ölçekler için ilgili yazarlardan kullanım izni alındı. Araştırmaya katılan hemşirelik lisans öğrencilerine uygulama öncesinde araştırma hakkında gerekli bilgiler online olarak verildi. Araştırmaya katılımda gönüllülüğün esas alındığı ve online anket yöntemiyle yapılan çalışmada anketi cevaplamaya başlamanın onam olarak kabul edildiği öğrencilere aktarıldı.

3. BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Bilgilerine Göre e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişkenler	X̄±S.S.		İletim & Kullanışlılık r/p	Öğretim Süreci r/p	Öğretim İçeriği r/p	Etkileşim ve Değerlendirme r/p	Toplam r/p
	n	%	X̄±S.S.	X̄±S.S.	X̄±S.S.	X̄±S.S.	X̄±S.S.
Yaş	20,9 ± 1,59		-0.083/0.071	-0.005/0.906	0.001/0.974	-0.025/0.582	-0.033/0.474
Cinsiyet			20,83± 6,82	22,06±7,98	12,24±4,32	26,03±10,14	81,17±26,08
Kadın	422	88,8	20,80± 6,80	21,96±8,01	12,24±4,31	25,91± 10,13	80,92±26,01
Erkek	5	11,2	21,11± 7,05	22,86±7,70	12,18±4,61	26,98± 10,21	83,15±26,77
Test ve p			t=-0,314 p=0,555	t=-0,774 p=0,641	t=0,095 p=0,421	t=-0,723 p=0,947	t=-0,584 p=0,631
Medeni Durum			20,77±6,81	21,98±7,97	12,19±4,32	25,90±10,11	80,84±25,98
Bekar	464	97,7	20,77±6,81	21,98±7,97	12,19±4,32	25,90±10,11	80,84±25,98
Evlü	11	2,3	23,54±7,01	25,72±7,73	14,36±4,94	31,54±10,06	95,18±27,49
Test ve p			t=-1,334 p= 0,576	t=-1,541 p=0,336	t=-1,641 p=0,967	t=-1,829 p=0,574	t=-1,806 p=0,623
Herhangi Bir İşte Çalışma			21,81±4,70	22,90±5,20	12,45±5,18	24,00±7,09	81,18±18,98
Çalışıyor	11	2,3	21,81±4,70	22,90±5,20	12,45±5,18	24,00±7,09	81,18±18,98
Çalışmıyor	464	97,7	20,81±6,86	22,04±8,03	12,23±4,33	26,07±10,20	81,17±26,24
Test ve p			t=-1,334 p=0,576	t=-1,541 p=0,336	t=-1,641 p=0,967	t=-1,829 p=0,574	U=2.522,000 p=0,947
Sınıf				Med. (IQR)		Med. (IQR)	Med. (IQR)
1. Sınıf	80	16,8	21,27±6,10	21,50(10,00)	11,68±3,73	26,00 (12,00)	82,00 (33,75)
2. Sınıf	135	28,4	22,62±6,50	24,00(12,00)	13,37±4,12	26,00 (14,00)	87,00 (38,00)
3. Sınıf	154	32,4	20,26± 6,79	22,00(11,25)	12,09±4,50	25,50 (15,00)	80,50 (34,00)
4. Sınıf	106	22,3	19,04±7,26	20,00(14,00)	11,44±4,57	24,50 (18,00)	75,50 (48,25)
Test ve p			F=6,204 p= 0,000	KW=5,603 p=0,110	F=4,836 p= 0,003	KW=4,484 p= 0,214	KW=8,670 p=0,030
Üniversite Türü			20,19±6,63	21,72±7,73	11,98±4,24	25,43±9,74	79,34±25,00
Devlet	410	86,3	20,19±6,63	21,72±7,73	11,98±4,24	25,43±9,74	79,34±25,00
Vakıf	65	13,7	24,87±6,65	24,20±9,17	13,84±4,66	29,81±11,74	92,73±29,73
Test ve p			t= -5,284 p= 0,000	t= -2,059 p= 0,043	t= -3,020 p= 0,003	t= -2,857 p= 0,005	t= -3,444 p= 0,001
Sosyoekonomik Düzey Algısı			20,37±6,59	21,44±8,14	11,59±3,95	24,77±9,79	78,18±25,50
Düşük	54	11,4	20,37±6,59	21,44±8,14	11,59±3,95	24,77±9,79	78,18±25,50
Orta	378	79,6	20,67±6,83	22,19±7,92	12,30±4,39	26,15±10,09	81,32±25,97
Yüksek	43	9,1	22,79±6,85	21,74±8,42	12,53±4,38	26,53±11,08	83,60±27,91
Test ve p			F= 1,998 p= 0,137	F= 0,246 p= 0,782	F= 0,735 p= 0,480	F= 0,492 p= 0,612	F= 0,547 p= 0,579
Uzaktan Eğitimle Takip Edebilme İmkânı			16,26±5,79	18,94±8,18	10,47±4,47	21,68± 8,87	67,35±24,18
Yetersiz	142	29,9	16,26±5,79	18,94±8,18	10,47±4,47	21,68± 8,87	67,35±24,18
Orta seviyede	96	20,2	20,75±6,04	21,97±7,08	12,14±3,83	25,78±9,86	80,65±22,82
Yeterli	237	49,9	23,61±6,19	23,97±7,62	13,34±4,11	28,73±10,07	89,66±24,88
Test ve p			F= 65,596 p= 0,000	F= 18,989 p= 0,000	F= 21,023 p= 0,000	F= 23,573 p= 0,000	KW= 62,056 p= 0,000
Pandemi Öncesinde Uzaktan Eğitimle Ders Alma			21,69±6,67	22,45±7,86	12,62±4,45	26,05±10,21	82,82±25,15
Evet	104	21,9	21,69±6,67	22,45±7,86	12,62±4,45	26,05±10,21	82,82±25,15
Hayır	371	78,1	20,59±6,85	21,95±8,02	12,13±4,31	26,02±10,13	80,71±26,34
Test ve p			t=1,450 p=0,148	t=0,556 p=0,579	t=1,017 p=0,310	t=0,030 p=0,976	U=18.406,000 p=0,474

Ort: Ortalama, SS: Standart sapma, Med: Medyan, IQR: Inter Quantile Range, t: Bağımsız gruplarda t testi, F: Tek Yönlü Varyans Analizi, KW: Kruskal Wallis Testi, r: Pearson Korelasyon.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı bilgileri incelendiğinde; yaş ortalamasının $20,9 \pm 1,59$ olduğu ve büyük çoğunluğunu (%88,8) kız öğrencilerin oluşturduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %97,7'sinin bekar olduğu, %97,7'sinin herhangi bir işte çalışmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıflara göre dağılımı incelendiğinde çoğunluğunun 3. (%32,4) ve 4. (%22,3) sınıfta öğrenim gördüğü saptanmıştır. Öğrencilerin çoğu sosyoekonomik düzeyini orta düzey (%79,6) olarak algılamış, ayrıca öğrencilerin yarısının (%49,9) uzaktan eğitimi takip edebilme imkânını yeterli olarak değerlendirmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin %78,1'i daha öncesinde uzaktan eğitimle ders almadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği puan ortalaması $81,17 \pm 26,08$ olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde "Etkileşim ve Değerlendirme" alt boyutu en yüksek puan ortalamasına ($26,03 \pm 10,14$) sahipken, "Öğretim İçeriği" alt boyutunun en düşük puan ortalamasına ($12,24 \pm 4,32$) sahip olduğu bulunmuştur.

Yapılan analizlerde e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği puan ortalamasının cinsiyet, medeni durum, herhangi bir işte çalışıyor olma, öncesinde uzaktan eğitimle ders alma ve sosyoekonomik durum değişkenlerinden etkilenmediği saptanmıştır ($p > 0,05$). Öğrencilerin e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği genelinden aldıkları puan ortanca değerinin öğrenim gördükleri sınıfa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < 0,05$). Farklılığın 4. ve 2. sınıftaki öğrencilerden kaynaklandığı; 2. sınıftaki öğrencilerin en yüksek, 4. sınıftaki öğrencilerin en düşük puan ortancasına sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği'nin "İletim & Kullanışlılık" ve "Öğretim İçeriği" alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının öğrenim görülen sınıfa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < 0,05$).

Çalışmaya katılan öğrencilerin e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği'nden aldıkları toplam ve alt boyut puan ortalamalarının öğrenim gördükleri üniversite tipine göre farklılık gösterdiği; vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ölçeğin toplam ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamasının devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Ayrıca çalışmada uzaktan eğitimi takip edebilme imkanına göre e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği toplam ve alt boyutlarından alınan puan ortalamasının farklılık gösterdiği, imkanı yeterli olan öğrencilerin diğer öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek puan ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$, Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimle İlgili En Sık Yaşadığı Sorunlara Göre Uzaktan Eğitimi Takip Edebilme İmkânının Karşılaştırılması

Yaşanılan Sorunlar	Uzaktan Eğitimi Takip Edebilme İmkânı						Test ve p
			Yetersiz	Orta Seviyede	Yeterli		
İnternet kaynaklı sorunlar yaşıyorum (İnternet imkanının kısıtlı olması, yeterli internet paketinin olmaması vb.)	Evet	n %	249 52,4	124 26,1	65 13,7	60 12,6	$X^2=148,162$ $p < 0,001$
	Hayır	n %	226 47,6	18 3,8	31 6,5	177 37,3	
Dersleri dinlemekte ve konsantre olmakta zorlanıyorum	Evet	n %	326 68,6	110 23,2	68 14,3	148 31,2	$X^2=9,573$ $p < 0,001$
	Hayır	n %	149 31,4	32 6,7	28 5,9	89 18,7	
Uzaktan eğitimin alt yapısı nedeniyle sorunlar yaşıyorum (ör. hocaların ders anlatma sırasında görüntü ve sesinde problemler olması)	Evet	n %	354 74,5	111 23,4	78 16,4	165 34,7	$X^2=6,283$ $p = 0,040$
	Hayır	n %	121 25,5	31 6,5	18 3,8	72 15,2	
Hocalar ile yeterli iletişim sağlayamıyorum	Evet	n %	293 61,7	110 23,2	58 12,2	125 26,3	$X^2=23,044$

	Hayır	n	182	32	38	112	p< 0,001
		%	38,2	6,7	8,0	23,6	
Ders anlatma sürelerini kısa buluyorum	Evet	n	82	40	11	31	$X^2= 16,993$
		%	17,3	8,4	2,3	6,5	
	Hayır	n	393	102	85	206	p< 0,001
		%	82,7	21,5	17,9	43,4	
Dersler klinik uygulama ile birlikte gitmediği için bilgiler havada kalıyor	Evet	n	338	120	77	141	$X^2=31,872$
		%	71,2	25,3	16,2	29,7	
	Hayır	n	137	22	19	96	p< 0,001
		%	28,8	4,6	4,0	20,2	
Dersleri takip edebilecek teknolojik araçlara sahip değilim	Evet	n	141	107	22	12	$X^2=212,820$
		%	29,7	22,5	4,6	2,5	
	Hayır	n	334	35	74	225	p< 0,001
		%	70,3	7,4	15,6	47,4	

$X^2=$ Pearson Kikare Analizi

Araştırmaya katılan öğrenciler uzaktan eğitimle ilgili en sık yaşadığı üç sorunu “Ders anlatma esnasında görüntü ve ses problemi yaşama” (%74,5), “Teorik dersin klinik uygulamayla paralel sürdürülmediği için derslerden alınan verimde düşme” (%71,2) ve “Dersleri dinlerken konsantre olmakta zorlanma” (%68,6) şeklinde sıralamıştır. Öğrencilerin %52,4’ü internet kaynaklı sorunlar yaşarken, %61,7’si hocalarla yeterli iletişim kuramadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu dersleri takip edebilecek teknolojik araçlara sahip olduğunu (%70,3) ve ders anlatma sürelerini yeterli bulduğunu (%82,7) belirtmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili yaşadığı sorunların uzaktan eğitimi takip edebilme imkânı ile karşılaştırması yapıldığında; yaşanan tüm sorunların uzaktan eğitimi takip edebilme imkânı olma durumundan istatistiksel olarak anlamlı şekilde etkilendiği belirlenmiştir ($p<0.001$).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişkenler	$\bar{X}\pm S.S.$		Kişisel Uygunluk r/p	Etkililik r/p	Öğreticilik r/p	Yatkınlık r/p	Toplam r/p
Yaş	20,9 ± 1,59		0.004/0.931	-0.011/0.813	0.077/0.095	0.038/0.410	-0.025/0.591
Genel Akademik Not Ortalaması	2,93 ± 0,41		-0.049/0.290	-0.026/0.573	0.038/0.406	0.144/0.002	0.012/0.794
	n	%	$\bar{X}\pm S.S.$ (16,65±6,42)	$\bar{X}\pm S.S.$ 11,95±5,58	$\bar{X}\pm S.S.$ 15,02±4,37	$\bar{X}\pm S.S.$ 11,69±2,90	$\bar{X}\pm S.S.$ 55,32±10,53
Cinsiyet							
Kadın	422	88,8	16,54±6,54	11,88±5,66	15,14±4,42	11,81±2,87	55,38±10,69
Erkek	53	11,2	17,50±5,31	12,47±4,97	14,03±3,80	10,79±2,97	54,81±9,26
Test ve p			t= -1,033 p= 0,010	t= -0,718 p=0,074	t= 1,745 p= 0,060	U=8.638,500 p=0,006	t=0,374 p=0,146
Medeni Durum							
Bekar	464	97,7	16,65±6,37	11,95±5,55	15,02±4,37	11,69±2,92	55,33±10,46
Evli	11	2,3	16,27±8,59	11,72±7,11	15,00±4,24	11,72±2,05	54,72±13,74
Test ve p			t= 0,197 p= 0,189	t= 0,135 p= 0,247	t= 0,018 p= 0,997	t= -0,035 p= 0,302	t= 0,189 p= 0,116
Herhangi Bir İşte Çalışma							
Çalışıyor	11	2,3	21,18±7,89	15,63±7,25	13,727±3,28	11,63±3,23	62,18±13,70
Çalışmıyor	464	97,7	16,54±6,35	11,86±5,52	15,05±4,39	11,69±2,89	55,15±10,41
Test ve p			t= 2,378 p= 0,437	t= 2,222 p= 0,176	t= -0,995 p= 0,158	t= -0,070 p= 0,512	t= 2,194 p= 0,070
Sınıf							
1. Sınıf	80	16,8	16,03±5,92	11,51±5,52	16,12±4,14	11,22±2,92	54,90±9,42
2. Sınıf	135	28,4	17,34±6,54	12,43±5,54	15,37±4,13	11,92±2,93	57,08±10,80
3. Sınıf	154	32,4	17,71±6,35	12,81±5,54	13,70±4,38	11,68±2,95	55,92±10,45
4. Sınıf	106	22,3	14,68±6,33	10,40±5,48	15,65±4,40	11,78±2,75	52,52±10,65

Test ve p			F= 5,623 p= 0,001	F= 4,541 p= 0,004	F= 7,681 p= 0,000	KW=3,870 p=0,276	F=4,024 p=0,008
Üniversite Tipi							
Devlet	410	86,3	16,22±6,40	11,66±5,50	15,00±4,38	11,69±2,92	54,59±10,27
Vakıf	65	13,7	19,30±5,95	13,75±5,82	15,16±4,28	11,70±2,74	59,93±11,06
Test ve p			t=-3,635 p=0,000	t=-2,819 p=0,005	t=-0,290 p=0,772	U=19.119,000 p=0,902	t= -3,858 p=0,000
Sosyoekonomik durum							
Düşük	54	11,4	17,27±5,63	12,12±5,12	14,77±3,84	11,33±2,79	55,51±10,08
Orta	378	79,6	16,56±6,57	11,95±5,70	15,03±4,40	11,65±2,94	55,20±10,59
Yüksek	43	9,1	16,65±6,13	11,67±5,24	15,20±4,77	12,55±2,48	56,09±10,78
Test ve p			KW= 0,807 p=0,668	F= 0,080 p=0,923	F= 0,126 p= 0,882	F= 2,379 p=0,094	KW= 0,435 p=0,805
Uzaktan Eğitimi Takip Edebilme İmkânı							
Yetersiz							
Orta Seviyede	142	29,9	13,38±5,44	9,30±4,40	15,85±4,29	11,76±2,97	50,31±9,39
Yeterli	96	20,2	16,34±5,29	11,79±4,96	15,02±4,20	11,42±2,55	54,58±8,58
	237	49,9	18,73±6,56	13,59±5,85	14,52±4,42	11,76±2,99	58,62±10,69
Test ve p			F=35,293 p=0,000	F=29,332 p=0,000	F=4,132 p=0,017	KW=3,295 p=0,193	F=31,454 p=0,000
Uzaktan Eğitimi İlgili Ders Alma							
Evet							
Hayır	104	21,9	17,60±6,32	12,60±5,74	15,07±4,21	11,57±2,81	56,86±10,48
	371	78,1	16,38±6,43	11,76±5,53	15,00±4,41	11,73±2,92	54,88±10,52
Test ve p	475	100,0	t=1,719 p=0,086	t=1,352 p=0,117	t=0,142 p=0,887	t=-0,476 p=0,634	t=1,694 p=0,091

Çalışmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özelliklere göre UYGÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları karşılaştırıldığında; öğrencilerin UYGÖ genelinden aldıkları toplam puan ortalamalarının 55,32±10,53 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin “Kişisel Uygunluk” alt boyutundan 16,65±6,42 puan ortalamasıyla en yüksek, “Yatkınlık” alt boyutundan 11,69±2,90 puan ortalamasıyla en düşük puan ortalamasını aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin UYGÖ puan ortalamasının cinsiyet, medeni durum, herhangi bir işte çalışma durumu, sosyoekonomik durum ve önceden uzaktan eğitime katılma gibi değişkenlerden etkilenmediği belirlenmiştir (p>0.05). Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre UYGÖ puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, farklılığın 4. sınıftaki öğrencilerin 2 ve 3. sınıftaki öğrencilerden farklı 1. sınıftaki öğrencilerle benzer puan ortalamalarına sahip olduğu; 4 ve 1. sınıftaki öğrencilerin puan ortalamalarının diğer iki sınıftan düşük olduğu belirlenmiştir (p<0.05). UYGÖ puan ortalamalarının üniversite tipine göre değerlendirilmesi yapıldığında; vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının devlet üniversitelerinde eğitim gören öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur (p<0,001). Uzaktan eğitimi takip edebilme imkânına göre UYGÖ puan ortalamaları değerlendirildiğinde tüm gruplara ait ölçek puan ortalamalarının birbirinden farklı olduğu, uzaktan eğitimi takip edebilme imkânı yeterli olan öğrencilerin UYGÖ puan ortalamalarının diğer öğrencilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır (p< 0,001).

4. TARTIŞMA

Küresel olarak COVID-19 pandemisi ile birçok ülkede yüksek öğretimde benzer tarihlere yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır (19). Bu süreçte sadece teorik değil uygulamalı dersler de uzaktan eğitim ile verilmeye başlanmış olup, birçok yükseköğretim kurumu hazırlıksız şekilde uzaktan eğitim sistemi ile derslerini sürdürmek durumunda kalmıştır (20). Bu çalışmada pandemi sürecinde Türkiye’de aniden yüz yüze eğitimden uzaktan eğitim sistemine geçiş yapan hemşirelik öğrencilerinin pandeminin ilk pik yaptığı dönemde memnuniyet düzeyleri ve görüşleri belirlenmek istenmiştir.

Çalışmada hemşirelik öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine yönelik e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği puan ortalamasının orta seviyeye yakın olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine yönelik memnuniyet düzeyinin öğrenim görülen sınıfa göre farklılık gösterdiği, 2. sınıfta öğrenim gören öğrenci puanlarının diğer sınıflarda öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu, son sınıftaki öğrencilerin memnuniyet düzeyinin ise daha düşük olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik eğitiminde ilk yıl daha çok teorik dersler yer almakta, yoğun klinik uygulamalar lisans eğitiminin ikinci yılından itibaren yapılmaktadır. Özellikle son sınıf öğrencilerinin eğitimi ise ağırlıklı olarak klinik uygulamalar şeklinde yürütülmektedir (21). Morcilla ve arkadaşlarının COVID-19 pandemisinin erken döneminde online eğitime geçen hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik düşüncelerinin incelendiği nitel bir çalışmada, 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrenciler uzaktan eğitimin mesleki eğitimleri için iyi ya da kötü yönde etki etmediğini belirtirken, 4. sınıf öğrencilerinin bir kısmı, tüm klinik eğitimlerini yapmak için mezuniyetlerinin ertelenmesini tercih ettiklerini belirtmiştir (13). Bu çalışmada da son sınıftaki öğrencilerin memnuniyet düzeyi diğer sınıflardan daha düşük bulunmuştur. Bu sonuç; pandemi nedeniyle klinik sahada eğitime çıkamamaları, yakın zamanda mezun olacak olmanın ve klinik beceri yönünden eksikliklerinin uzaktan eğitim ile tamamlanamayacağı endişesi taşımalarından kaynaklı olarak ortaya çıkmış olabilir.

Özel üniversitede eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği puan ortalamalarının devlet üniversitesinde öğrenim görenlerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Salgın sürecinde Türkiye’de üniversiteler alt yapılarının el verdiği ölçüde dersleri online, offline veya hibrit modelde gerçekleştirmiştir. Hibrit eğitim metodu (harmanlanmış öğrenme) içerisinde; uzaktan eğitim sisteminde olduğu gibi çevrimiçi şekilde internet tabanlı eğitim sistemini barındıran, bununla birlikte yüz yüze eğitime de imkan sağlayan bir sistemdir (22). Bu sistemde bir grup öğrenci sınıfta yüz yüze eğitim alırken eş zamanlı olarak diğer öğrenciler kampüs dışında uzaktan eğitim sisteminden dersi çevrimiçi şekilde takip edebilir (22). Bu yöntemin öğrencilere seçme şansı sunması, öğrencilerin derse katılımını ve etkileşimi artırması nedeniyle öğrencilere avantaj sağladığı belirtilmektedir (22). Çalışmanın yapıldığı özel üniversite de hibrit eğitim metodu kullanılmakta olup, öğrencilerin memnuniyetinin daha yüksek çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitimi takip edebilme imkanına göre uzaktan eğitim sistemine yönelik memnuniyet düzeylerinin değişiklik gösterdiği, imkânı yeterli olan öğrencilerin e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Dutta ve arkadaşlarının çalışmalarında da uzaktan eğitime erişimde veri paketlerinin maliyetli olması nedeniyle öğrenci memnuniyetinin olumsuz yönde etkilendiği bildirilmiştir (23). Benzer şekilde bir başka çalışmada Wi-Fi gibi internet erişimine sahip olma imkanının uzaktan eğitim sistemine yönelik memnuniyet düzeyini etkilediği saptanmıştır (24). Teknolojik olanakların yetersizliği nedeniyle eğitim için gerekli olan materyalleri temin edememe, uzaktan eğitim sistemine erişimde yeterli ekipmanın (bilgisayar, cep telefonu gibi) olmaması, internet bağlantısı sağlayamama gibi nedenler öğrencilerin eğitimde fırsat eşitsizliği yaşamasına ve dolayısıyla uzaktan eğitim sistemine yönelik memnuniyet düzeylerinin azalmasına neden olabilir.

Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin UYEGÖ puan ortalamasının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini; öğrenim gördüğü sınıf, üniversite tipi ve uzaktan eğitimi takip edebilme imkanının etkilediği belirlenmiştir. 2. sınıfta öğrenim gören, vakıf üniversitesinde eğitim alan ve uzaktan eğitim sistemini takip edebilme imkanı yeterli olan öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla uzaktan eğitim sistemine yönelik daha olumlu görüşleri olduğu belirlenmiştir. Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerin yarısının (%54.1) uzaktan eğitim sistemine yönelik algısının olumsuz olduğu bildirilmiştir (25). Benzer şekilde tıp öğrencilerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin %77.4’ünün uzaktan eğitim sistemine yönelik olumsuz görüş bildirdiği saptanmıştır (26). Yapılan çalışmalara karşın çalışmamızda öğrencilerin

uzaktan eğitim sistemine yönelik daha çok nötr oldukları bulunmuştur. Geleneksel yüz yüze eğitim metodu hemşirelik eğitiminde rutin uygulanan benimsenmiş bir yöntemdir (23). Pandemi koşulları nedeniyle öğrencilerin zorunlu olarak eğitimlerine ara verilmesi öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini etkilemiş olabilir. Pandemi koşullarında özellikle salgının yayıldığı ilk aylarda uzaktan eğitimle olsa da eğitimlerine devam edebilme imkanı bulmaları öğrencilerin görüşlerini etkilemiş olabilir.

Pandemi nedeniyle hazırlıksız ve ani bir şekilde uzaktan eğitime geçiş beraberinde bazı sorunlar yaşanmasına da neden olmuştur. Çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlası “uzaktan eğitim sistemi alt yapısından kaynaklanan sorunlar”, “derslerin klinik uygulama ile birlikte gitmediği için bilgilerin tam olarak anlaşılabilmesi”, “dersleri dinlemekte ve konsantre olmakta zorlanma”, “hocalar ile yeterli iletişim sağlayamama”, “internet imkanının kısıtlı olması”nı uzaktan eğitimle ilgili en sık yaşadığı sorunlar olarak ifade etmiştir. Öğrencilerin yaşadıkları sorunlar üzerinde uzaktan eğitimi takip edebilme imkanının etkili bir faktör olduğu belirlenmiştir. Bu konuda ülkemizde yapılan Keskin Kızıltepe ve Kurtgöz’ün çalışmalarında hemşirelik öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik yaşadığı sorunları; bilgisayarın olmaması, internet imkanının kısıtlı olması, uzaktan eğitim sistemi nedeniyle yaşanan sorunlar, dersin sorumlu hocası nedeniyle yaşanan sorunlar, derslere aktif katılım gösterememe olarak bildirmiştir (27). Konu ile ilgili yapılan nitel bir başka çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik yaşadığı sorunlara verdiği yanıtlar “üniversitenin uzaktan eğitim alt yapısındaki sorunlar”, “eğitimin yüz yüze olmaması”, “imkân kısıtlılığı”, “pandeminin getirdiği duygudurum değişikliği” ve “sınav kaygısı” şeklinde temalara ayrılmıştır (28). Uluslararası yapılan çalışmalarda ise hemşirelik öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik yaşadığı problemler arasında telefon ile derslere katılma, dersin öğretim elemanı ile yeterli iletişim kuramama, diğer öğrenciler ve öğretim elemanları ile sosyal etkileşimde azalma, derslere ve uzaktan eğitim sistemine yönelik pratik bilgileri edinmede sorun yaşama, çalışma ortamı nedeniyle sorun yaşama ve çalışma motivasyonunda bozulma olma yer almaktadır (29). Buna göre öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik yaşadığı sorunların sadece ülkemizde değil dünya genelinde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerini alırken klinik uygulama ile eşgüdümlü gitmesine alışkın olması, çoğu öğrencinin uzaktan eğitim sistemine yönelik deneyimlerinin olmaması ve üniversitelerin pandemi nedeniyle uzaktan eğitim sistemine hızlı geçiş yapması gibi nedenler öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminde sorun yaşamalarına zemin hazırlamış olabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine yönelik memnuniyet düzeylerinin genel olarak orta seviyeye yakın olduğu, memnuniyet düzeylerinin öğrenim gördüğü sınıf, okuduğu üniversite türü ve uzaktan eğitimi takip edebilme imkanından etkilendiği belirlenmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine yönelik görüşlerinin nötr yönde olduğu, görüşlerin öğrenim gördüğü sınıf, okuduğu üniversite türü ve uzaktan eğitimi takip edebilme imkanından etkilendiği belirlenmiştir. Çalışma sonuçları ülkemizde salgının başladığı erken dönemde hazırlıksız olarak başlanan uzaktan eğitim sistemini yaşayan öğrencilerin memnuniyet ve görüşlerini ortaya koyması ve öğrencilerin bu süreçte yaşadığı sorunları tespit etmesi açısından önemlidir. Salgının ilerleyen dönemlerinde de uzaktan eğitime devam eden öğrencilerin memnuniyet ve görüşlerinin değerlendirildiği yeni çalışmaların yapılması, uzaktan eğitim sistemi ile salgın döneminde eğitim alan öğrencilerin özellikle klinik uygulamalar noktasındaki eksikliklerinin belirlenerek bunların en kısa sürede telafi programları ile giderilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. World Health Organization. (2021). Coronavirus (COVID-19). Retrieved from <https://covid19.who.int/>
2. T.C. Sağlık Bakanlığı. (2021). Türkiye'deki Güncel Durum. Retrieved from <https://covid19.saglik.gov.tr/>

3. Yükseköğretim Kurulu. (2020a). Basın Açıklaması (18 Mart 2020). Retrieved from <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx>
4. Yükseköğretim Kurulu. (2020b). Koronavirüs (COVID-19) Bilgilendirme Notu: 1. Retrieved from https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx
5. Akdemir, O. (2010). Teaching math online: current practices in Turkey. *Journal of Educational Technology Systems*, 39(1), 47-64.
6. Metin, A. E., Karaman, A. ve Şaşım, Y. A. (2017). Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sistemine Bakış Açısı ve Uzaktan Eğitim İngilizce Dersinin Verimliliğinin Değerlendirilmesi: Banaz Meslek Yüksekokulu. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 640-652.
7. Kışla, T. (2016). Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 258-271.
8. Dinçer, S. (2015). Türkiye’de yapılan bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisi ve diğer ülkelerle karşılaştırılması: Bir meta-analiz çalışması. *Journal of Turkish Science Education*, 12(1), 99-118.
9. Yorgancı, S. (2015). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yönteminin Öğrencilerin Matematik Başarılarına Etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1401-1420.
10. Wild, L. M., Congdon, B., Boyle, K., Provost, V., Schlesinger, M., Salyers, V., . . . Nordgren, M. (2020). Innovations in Nursing Education: Recommendations in Response to the COVID-19 Pandemic.
11. Tasocak, G., Hülya, K., Senyuva, E., Burçin, I. ve Bodur, G. (2014). Relationship between nursing students’ views about web-based patient education course and anxiety in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 15(3), 197-214.
12. Şenyuva, E. (2013). Nursing Student's View about Distance Education. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(2).
13. Ramos-Morecillo, A. J., Leal-Costa, C., Moral-García, J. E. ve Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International journal of environmental research and public health*, 17(15), 5519.
14. Şahin, M. C. ve Tekdal, M. (2005). İnternet tabanlı uzaktan eğitimin etkililiği: Bir meta-analiz çalışması. *Akademik Bilişim*, 02-04.
15. Birişçi, S. (2013). Video konferans tabanlı uzaktan eğitime ilişkin öğrenci tutumları ve görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 2(1).
16. Gülbahar, Y. (2012). E-öğrenme ortamlarında katılımcıların hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi için ölçek geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(2), 119-137.
17. Korkmaz, Ö., Çakır, R. ve Tan, S. S. (2015). Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk ve Memnuniyet Düzeylerinin Akademik Başarıya Etkisi. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 16(3).
18. Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E. ve Karaman, S. (2014). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*, 3(3), 365-370.
19. Al Lily, A. E., Ismail, A. F., Abunasser, F. M. ve Alqahtani, R. H. A. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in society*, 63, 101317.
20. Diez de la Cortina, S. (2020). Teaching in Times of Pandemic. Retrieved from <https://www.educaweb.com/noticia/2020/04/21/ensnar-tiempos-pandemia-19145/>
21. Yükseköğretim Kurulu. (2014). Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP). Retrieved from https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/hemshirelik_cekirdek_egitim_programi.pdf
22. Raes, A., Detienne, L., Windey, I. ve Depaepe, F. (2020). A systematic literature review on synchronous hybrid learning: gaps identified. *Learning Environments Research*, 23(3), 269-290.
23. Dutta, S., Ambwani, S., Lal, H., Ram, K., Mishra, G., Kumar, T. ve Varthya, S. B. (2021). The satisfaction level of undergraduate medical and nursing students regarding distant preclinical and clinical teaching amidst COVID-19 across India. *Advances in Medical Education and Practice*, 12, 113.
24. Sharma, K., Deo, G., Timalsina, S., Joshi, A., Shrestha, N. ve Neupane, H. (2020). Online Learning in the Face of COVID-19 Pandemic: Assessment of Students’ Satisfaction at Chitwan Medical College of Nepal. *Kathmandu University Medical Journal*, 18(2), 40-47.
25. Koirala, D., Silwal, M., Gurung, S., Bhattarai, M. ve KC, V. K. (2021). Perception towards Online Classes during COVID-19 among Nursing Students of a Medical College of Kaski District, Nepal.
26. Abbasi, S., Ayoob, T., Malik, A. ve Memon, S. I. (2020). Perceptions of students regarding E-learning during Covid-19 at a private medical college. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(COVID19-S4), S57.
27. Keskin Kızıltepe, S. ve Kurtgöz, A. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Aldıkları Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ve Görüşlerinin Belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 13(74).
28. Kürtüncü, M. ve Aylin, K. (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.
29. Langedgård, U., Kiani, K., Nielsen, S. J. ve Svensson, P.-A. (2021). Nursing students’ experiences of a pedagogical transition from campus learning to distance learning using digital tools. *BMC nursing*, 20(1), 1-10.